

Sporcu Öğrenci Kariyer Farkındalığı Envanteri: Faktör Yapısı ve Demografik Farklılıklar

Elif BOZYİĞİT¹, Sonnur KÜÇÜK KILIÇ², Erman ÖNCÜ³, Bülent GÜRBÜZ^{4*}

¹ Pamukkale Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Denizli

² Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Erzincan

³ Trabzon Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Trabzon

⁴ Ankara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara

Orijinal Makale

Gönderi Tarihi: 06.03.2022

Kabul Tarihi: 04.07.2022

DOI: 10.25307/jssr.1083533

Online Yayın Tarihi: 31.12.2022

Öz

Bu araştırmada, “Sporcu Öğrenci Kariyer Farkındalığı Envanteri”ni (SÖKFE) Türkçeye uyarlayarak psikometrik özelliklerini incelemek ve bazı demografik değişkenlerle kariyer farkındalığı arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Çalışmaya, Türkiye’de farklı üniversitelerde öğrenim gören 285 sporcu-öğrenci katılmıştır. Sandstedt vd., (2004) tarafından geliştirilen SÖKFE, 30 madde ve 5 faktörden oluşmaktadır. İstatistiksel analizlerde açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri, Pearson korelasyon analizi yapılmış ve Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. Bazı bağımsız değişkenlere göre envanterden elde edilen puanlar arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde de Pearson korelasyon analizi ve *t* testi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, Türkçeye uyarlanan envanter 15 madde ve 4 faktörden oluşmuştur. Geçerlik çalışması kapsamında yapılan korelasyon analizi sonuçları T-SÖKFE faktörleri arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler olduğunu, güvenilirlik katsayısı değerlerinin de envanterin güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir. Diğer değişkenlerle yapılan analizlerde milli sporcu-öğrencilerin kariyer gelişim engel algılarının daha yüksek olduğu, yaş ve sporculuk yaşı büyüdükçe kariyer gelişim öz-yeterliğinin arttığı araştırmada ulaşılan diğer sonuçlardır. Görece kısa bir ölçme aracı olan T-SÖKFE, eğitim yaşantıları boyunca sporcu-öğrencilerin kariyer farkındalıklarının nasıl değiştiğinin belirlenmesi gibi konularda araştırmacılara olanak sağlayacaktır. Araştırmadan elde edilen bulgular, Türk üniversitelerinde öğrenim gören sporcu-öğrencilerin kariyer farkındalıklarının değerlendirilmesi için T-SÖKFE’nin uygulanabilirliğine başlangıç desteği sağlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Sporcu öğrenci, Kariyer gelişimi, Ölçek uyarlama, Geçerlik, Güvenirlik

The Student-Athlete Career Situation Inventory: The Factor Structure and Demographic Differences

Abstract

In this study, it was aimed to adapt the “Student-Athlete Career Situation Inventory” (SACSI) into Turkish, to examine its psychometric properties and to reveal the relationships between some demographic variables and career situation. The sample consisted of 285 college-age student-athletes from different universities in Turkey. The SACSI (Sandstedt et al., 2004) consists of 30 items with 5 factors. In statistical analyses, exploratory and confirmatory factor analyzes, Pearson correlation analysis were performed, and Cronbach Alpha internal consistency coefficients were calculated. Pearson correlation analysis and *t*-test were used to determine the relationships between the scores obtained from the inventory according to some independent variables. The findings demonstrated that this inventory yielded 15 items and 4 factors in the Turkish version. The results of the correlation analysis carried out within the scope of the validity study showed that there were positive and significant correlations between the T-SACSI factors, and the reliability coefficient values of the inventory showed that it was a reliable measurement tool. Other results of the study are that the national student-athletes had higher perceptions of career development barriers, and career development self-efficacy increases as age and sports age get older. The T-SACSI is a relatively short measurement tool that allows researchers to determine how the career development situation of athletes-students changed during the educational lives. The results obtained from the research provide initial support for the applicability of T-SACSI for the assessment of career situations of student-athletes studying at Turkish universities.

Keywords: Student-athlete, Career development, Scale adaptation, Validity, Reliability

*Sorumlu Yazar: Bülent GÜRBÜZ, Eposta: bulentgurbuz@gmail.com

GİRİŞ

Spor ve sporla ilgili meslek alanları göz önüne alındığında sporda kariyer seçeneklerinin hiç de az olmadığı düşünülebilir. Ancak eğitim hayatları boyunca sporcu-öğrenci rolündeki performans sporcularının gelecekteki kariyer seçimleri ve planları, kariyer adımlarını bilinçli bir şekilde atıp atmadıklarıyla ilgili konular merak konusudur. Kariyer kavramı bireyin yaşam serüveninde hayatı boyunca yaptığı iş ya da işler dizisi, eğitim sonunda para kazanılabilecek bir konuma gelerek bir iş ya da pozisyona sahip olma, özellikle para kazanma yolunda düzenli olarak bir şeylerle uğraşma, daha fazla sorumluluk ve para kazanmak için eğitim alınan ve çalışma hayatı boyunca ilerlemenin mümkün olduğu bir iş ya da meslek olarak ifade edilebilir (Cambridge Dictionary, t.y.). Türk Dil Kurumu sözlüklerinde ise “bir meslekte zaman ve çalışmayla elde edilen aşama, uzmanlık, başarı” (Türk Dil Kurumu, t.y.a) ve “bireyin çalışma yaşamı boyunca işiyle ilgili adım adım ve sürekli olarak ilerlemesi, deneyim ve yetenek kazanması” olarak yer almaktadır (Türk Dil Kurumu, t.y.b). Bu bağlamda sportif kariyer ise sporun uygulama alanlarında izlenen yol, bu yolda geçen zaman ve bu geçen zamanda elde edilen başarılar sonucunda daha fazla para kazanma, tanınma, bilgi, güç ve saygınlık elde etme olarak ifade edilebilir. Bununla birlikte sporda kariyer gelişimi, Salmela (1994) tarafından elit sporcuların spor kariyerlerindeki belirli aşamalar, Alfermann ve Stambulova’ya (2007) göre de kariyer aşamaları ve geçişlerdeki ilerleme olarak tanımlanmıştır.,

Alan yazında kariyer ile ilgili yaklaşımların 1800’lü yılların sonlarına doğru ortaya çıktığı ve kariyer teorisinin çatısı altında dört temel teorinin oluştuğu belirtilmektedir (Sonnenfeld ve Kotter, 1982). Bunlar; “Sosyal Sınıf Belirleyicileri”, “Statik Eğilim farklılıkları”, “Kariyer Aşamaları” ve “Yaşam Döngüsü” teorileridir. Leung (2008) ise yapılan çalışmalar sonucu kariyer ile ilgili teorilerin; “İşe Uyum”, “Benlik”, “Sınırlama ve Uzmanlaşma”, “Mesleki Kişilikler” ve “Sosyal Bilişsel Kariyer” teorileri olmak üzere beş teori çerçevesinde olduğundan bahsetmektedir. Tüm bu teorilerin ışığında, araştırma temelini oluşturan kariyer farkındalığı ile ilgili net bir teorik çerçeve çizilememesine rağmen Bandura’nın (1986) “Sosyal Bilişsel Öğrenme Kuramı”nı temel alan “Sosyal Bilişsel Kariyer Kuramı” kapsamında bir sınır belirlenebilir. “Sosyal Bilişsel Kariyer Kuramı” bireylerin meslek ve eğitimle ilgili ilgi duyduğu alanlarını geliştirdiği, mesleki ve akademik seçimler yaptığı, eğitim ve mesleki arayışlarda çeşitli şekillerde istikrar sağladığı, başarı elde ettiği ve farklı seviyelere ulaştığı aşamaların açıklanması ve tahmin edilmesi için birleştirici bir ortam oluşturmayı amaçlamaktadır (Brown vd., 2011; Lent vd., 1994). Bu amaçların gerçekleştirilebilmesi için de farkındalığın oluşması çok önemlidir. Alan yazında genel olarak psikoloji alanı içinde incelenen farkındalık kavramı bireylerin bilinç olguları ile ilişkilendirilen ve değerlendirilen bir kavramdır (Şahin ve Yeniçeri, 2015). Birol’a (2015) göre bireyler erken dönemlerde doğru bir yolda ilerlemedikleri zaman, gelecekte içinde bulacakları kariyer ve iş ile ilgili kavramları etkili bir şekilde tanımlamada zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Son yıllarda önemle üzerinde durulan ve araştırmalara konu olan kariyer ve farkındalık ile ilgili olarak Algdadheb’de (2015) iş ya da mesleğe yönelimde birey farkındalığı ile ilgili yapılan çalışmaların az ve eğitim programlarında da yetersizlikler olduğunu belirtmektedir.

Yukarıdaki bilgiler ışığında sporcu-öğrenciler için kariyer farkındalığı; sporcu-öğrencinin içinde bulunduğu durumun farkında olması, hedefleri ve amaçları doğrultusunda kariyeri için bir yol belirleyerek sürecin içine dahil olması ve uzmanlaşma kararını alması anlamına gelebilir. Bahsi geçen sporcu, öğrenci ve sporcu-öğrenci kavramları ele alındığında; aktif olarak sporun içinde bulunan, müsabakalara katılan kişi sporcu olarak tanımlanabilir. Öğrenim

görmek amacıyla herhangi bir öğretim kurumunda eğitim alan kişiye öğrenci ve öğrenim görmek amacıyla herhangi bir öğretim kurumunda eğitimine devam ederken müsabakalara katılan kişiyi de sporcu-öğrenci olarak ifade edilebilir. Bozyiğit ve Gökbaraz'ın (2020) kariyer stresi ile ilgili yaptığı bir araştırmada spor hayatı içinde bulunan üniversite öğrencilerinin çoğunun lisans eğitimi öncesinde spor yaptığı ve öğrencilerin eğitim hayatları süresince daha önce başlamış oldukları spor kariyerlerini sürdürmeye çalışan sporcu-öğrenciler olduğu belirtilmektedir. Bu kavram Lavalley ve Wylleman (2000) tarafından çift kariyer (dual career) olarak ifade edilmekte ve spor kariyerinin eğitim/meslek kariyeri ile birleşimi ve aynı zamanda bireyin yüksek performans gerektiren sporlarda yarışırken bir yandan da eğitim/mesleğine devam etmesi şeklinde açıklanmaktadır.

Yukarıda bahsi geçen sporda çift kariyer durumunu iyi düzenleyemeyen sporcular ile ilgili yapılan bazı araştırmalarda sporcuların sporu bıraktıktan sonra kariyer planlarını pek iyi formüle edemedikleri, gerçekçi yaşam beklentilerinden yoksun oldukları, eğitim deneyimlerinde kişisel tatmin elde etmede zorluk yaşadıkları, kariyer geliştirme sürecine yatırım yapmanın spor performanslarını azalttığını düşündükleri belirtilmektedir (Blann, 1985; Remer vd., 1978; Sowa ve Gressard, 1983). Spor branşlarının özelliklerine göre değişmekle birlikte erken yaşlarda başlanan performans sporlarındaki yoğun spor hayatının öğrencilere spor ve eğitim arasında ikilem yaşattığı düşünülmektedir. Etkili bir danışmanlık süreci sağlanırsa eğitim yaşantısını sürdüren öğrencilerin spor ya da ileride meslek olarak seçilecek eğitim süreci ikilemi azaltılabilir. Baillie'de (1993) sporcu öğrencilerin kariyer ile ilgili rollere geçişe hazırlanmalarının kariyer danışmanları tarafından yapılmasının önemli olduğunu, çok az sporcu-öğrencinin spor kariyerinin sonlanmasına hazırlık yaptığını ve birçok sporcu-öğrencinin de sporcu rolünden mesleki kariyere geçişte zorluklarla karşılaştığını belirtmektedir. Buna ek olarak, Petitpas ve diğerlerinin (1992) yaptığı bir araştırmada birçok sporcunun kariyer geliştirme süreçleri için harcadıkları çabanın spor performanslarını azalttığı düşüncelerinin olduğu ifade edilmiştir. Son yıllarda yapılan çalışmalarda ise çift kariyer yaşamı sürdüren üniversiteli sporcu-öğrencilerin okula ve spora güçlü, coşkulu, baskın bağlılık kalıpları sergiledikleri anlaşılmaktadır. Bu durumun ortaya çıkmasında ise akademik role hitap eden gelişmiş destek ağların ve hizmetlerin, sporcu dostu okulların, profesyonel/özel kulüp ve ulusal spor programlarının sporcu-öğrencilerin eğitimlerini desteklemesinin önemli rol oynadığı yapılan çalışmalarda belirtilmektedir (Morris vd., 2021; O'Neil vd., 2021). Ülkemizde ise aktif sporculuk yaşantıları süresince yoğun bir dönem içinde olan ve eğitimlerine devam eden öğrencilerin spor kariyerlerini devam ettirebilmek için genellikle Spor Bilimleri Fakültelerinde eğitim aldıkları bilinmektedir. Üniversitelerin diğer fakülte ya da yüksekokullarında eğitim alan öğrencilerin ise spor kariyerlerini devam ettirmede zorluklar yaşadıkları yapılan araştırma sonuçlarından anlaşılmaktadır. Spor endüstrisinin çok çeşitli kariyer seçeneklerine sahip olduğu bilinmekle birlikte aktif sporculuk yaşamını devam ettiren öğrenciler, sporun performans boyutunda spor kariyerlerini devam ettirmeye çalışmaktadırlar. Bu durumun, uzayan eğitim süresince sporcu-öğrencileri sportif performans ve akademik başarı arasında bıraktığı bilinen bir gerçektir. Profesyonel olarak spor hayatını devam ettiren ya da müsabık olma durumu sona eren sporcu-öğrencilerin yaşadıkları bu süreçte kariyer farkındalığının oluşması, mesleki anlamda bir yol belirleme ya da gelecek için plan yapma açısından atılacak kariyer adımları noktasında önemli bir başlangıç olacaktır.

Sandstedt vd. (2004) sporcu-öğrencilerin kariyer gelişimi yetersizliklerinin ve önlerindeki engellerin, sporcu-öğrencilerin kariyer gelişimi ve hazırlığı ile ilgili tutumları, inançları ve

İlgileri aracılığıyla gerçekleştirebileceklerini düşünmekte ve bu tutum, inanç ve ilgileri deneysel ve güvenilir bir şekilde ortaya çıkararak çok az çalışma olduğuna vurgu yaparak sporcuların kariyer gelişimi ya da olgunluklarını ölçmek için genel nüfusa uygulanan ölçüm araçlarından yararlandığı bildirilmektedirler. Sporcu olmayan öğrencilerin yaşantısı ile sporcu olan öğrencilerin doğası gereği farklı olan iç ve dış engellerin etkisi aynı olmadığı için sporcu-öğrencilerin kariyer gelişimini (ya da kariyer durumunu, farkındalığını) yeterli bir şekilde ölçmek için Sandstedt ve diğerleri (2004) tarafından “Sporcu Öğrenci Kariyer Farkındalığı Envanteri” geliştirilmiştir. Ülkemizde de konu ile ilgili alan yazın incelendiğinde spor bilimleri eğitimi alan üniversite öğrencileri üzerinde kariyer değeri algıları (Karakaya vd., 2013; Pala, 2016), kariyer uyum yetenekleri (Yıldız ve Dirik, 2016), kariyer stresi (Bozyiğit ve Gökbaraz, 2020) ve girişimcilik ve kariyer farkındalığı (Ertekin, 2020) gibi konularda araştırmaların yapıldığı ancak çalışmalarda kullanılan ölçme araçlarının sporcu-öğrencilere yönelik olmadığı görülmüştür. Sporcu-öğrenciler ile ilgili çalışmalar incelendiğinde sınırlı sayıda araştırmaya rastlanmıştır. Semiz (2018) tarafından üniversiteli sporcu-öğrencilerin ihtiyaçlarını belirlemeyi, spor ve eğitim kariyerlerini sürdürmede karşılaştıkları sorunları ve beklentilerini ortaya koymayı amaçlayan nitel bir araştırma yapılmıştır. Karadağ ve Aşçı (2021) tarafından yapılan bir ölçek uyarlama çalışmasında, sporcularda çift kariyer yetkinliği incelenmiştir. Ülkemizde sporcu-öğrencilerle ilgili oldukça fazla araştırma bulunmasına rağmen onların kariyer farkındalığı ya da kariyer durumlarını ölçmek için sporcu-öğrencilere özgü geliştirilmiş ya da uyarlanmış bir ölçüm aracına rastlanamamıştır. Dolayısıyla spor bilimleri alanında, spora özgü psikometrik ölçüm araçlarının sınırlı olması bu çalışmanın önemini arttırmaktadır.

Kariyer adımlarının atılmasında farkındalığın oldukça önemli olduğu düşünülmektedir ve bu çalışmada; Sandstedt vd. (2004) tarafından geliştirilen “Sporcu Öğrenci Kariyer Farkındalığı Envanteri”ni Türkçe’ye uyarlayarak envanterin psikometrik özelliklerini incelenmesi ve bazı demografik değişkenler ile kariyer farkındalığı arasındaki ilişkilerin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Türkiye’de beş farklı devlet üniversitesinde öğrenim gören 285 sporcu-öğrenciden (Ort.yaş=20.81±2.29, min.18, mak.21, kadın=97, erkek=188) oluşmuştur. Sporcu-öğrencilerin 79’u 1. sınıf, 94’ü 2. sınıf, 72’si 3. sınıf ve 40’ı 4. sınıfta eğitim aldığı, 64’ünün ise milli sporcu olduğu gözlemlenmiştir. Spor hayatını profesyonel olarak devam ettiren sporcu-öğrencileri temsil eden 35 farklı branş olduğu gözlemlenmiş ve bu branşlar bireysel (n=141) ve takım sporları (n=144) olarak sınıflandırılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada, üniversiteli sporcu-öğrencilerin kariyer farkındalıklarını belirlemek amacıyla Sandstedt vd. (2004) tarafından 204 sporcu-öğrenci üzerinde geliştirilmiş olan “Student-Athlete Career Situation Inventory (Sporcu-Öğrenci Kariyer Farkındalığı Envanteri)” kullanılmıştır. 30 maddeden oluşan envanter “kariyer gelişim özyeterliliği”, “sporcu kimliği”, “kontrol odağı”, “kariyer gelişim engelleri”, “sportif kolaylaştırıcılar” olmak üzere beş 5 faktörden oluşmaktadır. 5’li Likert tipinde düzenlenmiş olan maddeler “Hiç Katılmıyorum (1)”, “Katılmıyorum (2)”, “Kararsızım (3)”, “Katılıyorum (4)” ve “Tamamen Katılıyorum (5)”

şeklinde derecelendirilmiş ve puanlanmıştır. Envanterin faktör yapısının Açıklayıcı Faktör Analizi ile belirlendiği orijinal çalışmada, madde faktör yüklerinin 0.41 ile 0.77, faktörlere ilişkin Cronbach Alpha değerlerinin ise 0.70 ile 0.80 aralığında olduğu bildirilmiştir.

Çeviri Prosedürü

Envanteri geliştiren yazarlardan e-posta yoluyla izin alınması ve orijinal envanter formunun temin edilmesinin ardından uyarılama aşamasına geçilmiştir. SÖKFE'nin Türkçe uyarılama çalışmasında, Hambleton ve Patsula (1999) tarafından önerilen kültürlerarası ölçek uyarılama aşamaları dikkate alınmış; çeviri sürecinde de *paralel körlemesine çeviri* prosedürü takip edilmiştir (Werner ve Campbell, 1970). Orijinal envanter formu, yabancı dil ve alan yeterliği olan beş akademisyen tarafından İngilizce'den hedef dile çevrilmiş; yapılan çeviriler Türkçe dil bilgisi ve kültürel algı farklılıkları kapsamında karşılaştırmalı bir şekilde değerlendirilerek tek bir envanter formu oluşturulmuştur. Daha sonra farklı üniversitelerden 30 sporcu-öğrenciden oluşan bir örneklem üzerinde envanter formunda yer alan ifadelerin anlaşılabilirliği değerlendirilmiş, alınan dönütler doğrultusunda envanter formuna son şekli verilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Envanterin uygulama aşaması, araştırmacıların katılımında gerçekleştirilmiştir. Gönüllü katılım ilkesinin esas alındığı uygulamada katılımcılara, araştırmanın amacı doğrultusunda bilgi verilerek dikkat etmeleri gereken hususlar hakkında gerekli açıklamalar yapılmıştır. Ders saatleri dışında yapılan uygulamalar yaklaşık 10 dakika sürmüştür.

Araştırma Yayın Etiği

Araştırmanın etik kurul izni, Pamukkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 14.10.2020 tarihli ve 09-2 toplantı/karar nolu etik kurul toplantısında verilen 68282350/2018/G09 sayı numaralı kararı ile alınmıştır.

Verilerin Analizi

Analizler öncesinde, katılımcılardan toplanan 300 anket formu kontrol edilerek eksik veya hatalı doldurulan 15 anket formu çalışmadan çıkarılmıştır. Bu işlemin ardından geçerli ve kabul edilebilir nitelikte olan 285 anket formundaki katılımcı cevap ve tepkileri kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Verilerin faktör analizi için uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett Sphericity test sonuçları dikkate alınmış; SÖKFE'nin geçerliği kapsamında, Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile ölçeğin faktör yapısı; korelasyon analizi ile de envanteri oluşturan faktörler arasındaki korelasyonlar incelenmiştir. AFA kapsamında envanteri oluşturan maddelerin ortak varyansları ve faktör yük değerleri, DFA kapsamında ise maddelerin faktör yük değerleri ve bazı uyum indeksi (χ^2/df , GFI, CFI, IFI, TLI, RMSEA, RMR, SRMR) değerleri hesaplanırken ölçme aracının güvenilirliğine kanıt sağlamak amacıyla da faktörlere ilişkin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. Sporcu Öğrenci Kariyer Farkındalığı Envanteri (SÖKFE)'nin Türkçeye uyarılama çalışması kapsamında yapılan analizler, SPSS.21 ve AMOS.22 istatistik paket programları aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Bazı bağımsız değişkenlere göre envanterden elde edilen puanlar arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde parametrik testlerden bağımsız gruplar için t-testi ve Pearson Korelasyon testi kullanılmıştır. Verilerin normallik dağılımı için çarpıklık, basıklık değerleri ve varyansların eşitliğini gösteren Levene testi değerleri dikkate alınmıştır.

BULGULAR

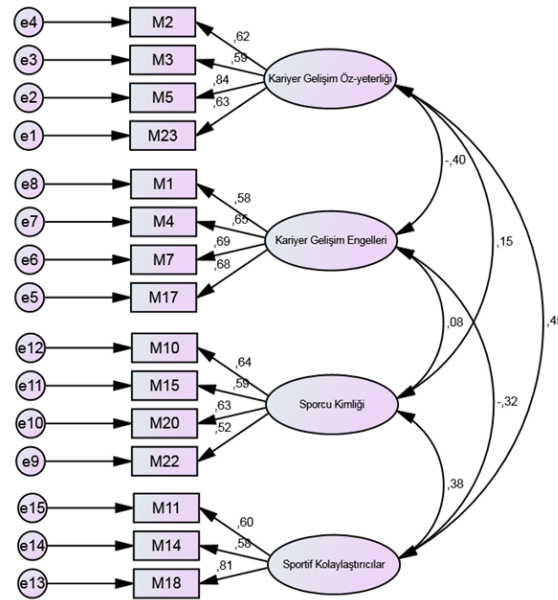
Araştırmanın örnekleminde sağlanan veriler ile yapılan analizlerde örneklem uyum ölçüsü için KMO değeri 0.81 ve Bartlett Küresellik Testi sonucu ($\chi^2=2518.18$, $sd=435$, $p=0.00$) anlamlı bulunmuştur. Orijinal envanterin 30 maddeden oluşan beş faktörlü yapısını doğrulamak için öncelikle DFA yapılmıştır. DFA'ndan elde edilen sonuç; düşük uyum indeksi değerleri ve düşük madde faktör yük değerleri gösterdiği için envanterin orijinal yapısının doğrulanmadığını göstermiştir. Bunun üzerine envanterde bulunan 30 maddeye ilişkin, Varimax döndürme yöntemi kullanılarak açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılmıştır. Analiz sonucunda envanterin yapısına uymayan, birden fazla faktöre yük veren ya da faktör ortak varyansı yüksek olmayan 15 madde envanterden çıkarılarak faktör sayısı dörde, madde sayısı 15'e indirilerek özdeğerleri 1'den büyük dört faktör elde edilmiş ve bu dört faktörün de toplam varyansın %58.66'sını açıkladığı gözlenmiştir. Envanterin yenilenmiş formuna ilişkin maddelerin faktör ortak varyansları 0.49-0.70, faktör yük değerleri de 0.64-0.80 arasında değiştiği Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1. SÖKFE'nin AFA sonuçları

Faktör	Madde No	Madde	Orijinal Madde No	Ort.	S	Ortak Varyans	Faktör Yükü
Kariyer Gelişim Öz-yeterliliği	1	Kariyer seçenekleri hakkında bilinçli kararlar verebilmek için yeterli bilgiye sahibim.	2	3.66	0.92	0.65	0.80
	2	Tatmin edici bir kariyer bulma konusunda yeteneklerime güveniyorum.	3	4.08	0.74	0.54	0.72
	3	Tatmin edici bir kariyer bulmak için yapmam gerekenleri iyi biliyorum.	5	3.90	0.83	0.70	0.79
	4	Beni akademik olarak neyin ilgilendirdiğini iyi biliyorum.	23	3.94	0.86	0.53	0.64
Kariyer Gelişim Engelleri	5	Kariyer seçeneklerini araştırmak için yeterli zamanım yok.	1	2.34	1.01	0.55	0.70
	6	Sporcu olmam, müsabaka sezonu bitene kadar kariyer seçeneklerini araştırmama kısıtlıyor.	4	2.41	1.09	0.59	0.76
	7	İlgimi çeken kariyer seçeneklerini araştırmak için genellikle çok yorgun oluyorum.	7	2.59	1.10	0.65	0.80
	8	Sporcu olarak harcadığım zaman, kariyer seçeneklerini araştırmama yardımcı olabilecek başka şeyler yapmamı engelliyor.	17	2.48	1.13	0.62	0.69
Sporcu Kimliği	9	Ben önce sporcu, sonra öğrenciyim.	10	3.52	1.25	0.57	0.74
	10	Bu bölümde okumamın temel nedeni, sporculuk yaşamımı devam ettirebilmeğidir.	15	3.73	1.14	0.49	0.64
	11	Okuduğum bölümün, gerçekten ilgimi çekmesinden çok, sporculuğumla birlikte kolayca yürütebileceğim bir bölüm olması benim için daha önemlidir.	20	3.75	1.14	0.51	0.69
	12	Sporculuk kariyeri, beni ilgilendiren tek kariyer seçeneğidir.	22	2.66	1.12	0.61	0.75
Sportif Kolaylaştırıcılar	13	Meslekle ilgili birçok beceri, spordaki deneyimlerden öğrenilebilir.	11	4.11	0.78	0.53	0.66
	14	Sporcu olmanın, beni bazı mesleki kariyerlere daha uygun hale getirdiğine inanıyorum.	14	4.23	0.70	0.61	0.76
	15	Sporcu olmam, istediğim mesleki kariyerde başarılı olmamı sağlayacak beceriler geliştirmeme yardımcı oluyor.	18	4.18	0.80	0.67	0.76

Özdeğer: Faktör-1=3.57, Faktör-2=2.35, Faktör-3=1.55, Faktör-4=1.32 Açıklanan Toplam Varyans Yüzdesi (%)=58.66

AFA sonucu oluşan dört faktörlü yapı, DFA'yla tekrar incelenmiştir. DFA sonucu elde edilen uyum indeksi ($\chi^2/sd=1.69$, $GFI=0.94$, $CFI=0.94$, $IFI=0.94$, $TLI=0.93$, $RMR=0.05$, $SRMR=0.05$, $RMSEA=0.05$) ve faktör madde yük değerleri (0.52-0.84) envanterin yenilenmiş formuna ilişkin faktör yapısının doğrulandığını göstermektedir (Şekil 1).

($\chi^2/df= 1.69$, GFI= 0.94, CFI=0.94, IFI=0.94, TLI=0.93, RMR=0.05, SRMR=0.05, RMSEA=0.05)

Şekil 1. SÖKFE Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Envanterin faktör yapısına ayrıca kanıt sağlamak amacıyla faktörler arası korelasyon katsayıları, güvenilirliğine kanıt sağlamak amacıyla da faktörlere ait Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. Faktörlerden elde edilen değerler arasındaki korelasyonlar 0.22 ile 0.36 arasında anlamlı bir şekilde değişirken envanteri oluşturan faktörler için Cronbach Alpha katsayılarının da 0.69 ile 0.76 arasında olduğu bulunmuştur (Tablo 2).

Tablo 2. SÖKFE faktörlerinin korelasyon ve Cronbach Alpha sonuçları

Faktör	Kariyer Gelişim Öz-yeterliği	Kariyer Gelişim Engelleri	Sporcu Kimliği	Sportif Kolaylaştırıcılar	Cronbach Alpha
Kariyer Gelişim Öz-yeterliği	1.00				0.76
Kariyer Gelişim Engelleri	-0.29**	1.00			0.75
Sporcu Kimliği	0.10	0.06	1.00		0.69
Sportif Kolaylaştırıcılar	0.36**	-0.22**	0.27**	1.00	0.69

**p<0.01

Çalışma kapsamındaki katılımcıların, SÖKFE'nden aldıkları puanların aritmetik ortalaması 2.45 ile 4.17 arasında değişmekte olup en yüksek ortalamanın *Sportif Kolaylaştırıcılar*, en düşük ortalamanın da *Kariyer Gelişim Engelleri* boyutunda olduğu görülmektedir. Elde edilen bu faktör puanlarının tek değişkenli normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığını belirlemek için çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiş; Çarpıklık katsayılarının -0.72 ile 0.23 arasında, Basıklık katsayılarının da -0.33 ile 0.81 arasında değiştiği görülmüştür (Tablo 3). Elde edilen bu sonuçlar normallik varsayımının karşılandığını göstermektedir.

Tablo 3. SÖKFE'ne ait puan dağılımları

Faktör	Madde Sayısı	Ort.	S	Çarpıklık	Basıklık	Minimum	Maksimum
Kariyer Gelişim Öz-yeterliği-F1	4	3.90	0.64	-0.29	-0.33	2.00	5.00
Kariyer Gelişim Engelleri-F2	4	2.45	0.81	0.23	-0.27	1.00	5.00
Sporcu Kimliği-F3	4	3.42	0.84	-0.29	-0.24	1.00	5.00
Sportif Kolaylaştırıcılar-F4	3	4.17	0.60	-0.72	0.81	2.00	5.00

Sporcu-öğrenci kariyer farkındalığı faktör puanlarının cinsiyet, sportif branş türü ve millilik durumu değişkenleri için yapılan t-testi sonuçlarına göre; katılımcıların *Kariyer Gelişim Öz-yeterliği* boyutu ($t=1.69$; $p=0.09$), *Kariyer Gelişim Engelleri* boyutu ($t=0.67$; $p=0.51$), *Sporcu Kimliği* boyutu ($t=0.40$; $p=0.69$) ve *Sportif Kolaylaştırıcılar* boyutu puanları ($t=0.51$; $p=0.61$) cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Katılımcıların sportif branş türü değişkenine göre *Kariyer Gelişim Öz-yeterliği* boyutu ($t=0.42$; $p=0.67$), *Kariyer Gelişim Engelleri* boyutu ($t=0.69$; $p=0.49$), *Sporcu Kimliği* boyutu ($t=0.43$; $p=0.67$) ve *Sportif Kolaylaştırıcılar* boyutu ($t=0.28$; $p=0.78$) puanları da anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Millilik durumu değişkenine göre ise katılımcıların *Kariyer Gelişim Öz-yeterliği* boyutu ($t=1.03$; $p=0.30$), *Sporcu Kimliği* boyutu ($t=0.06$; $p=0.96$) ve *Sportif Kolaylaştırıcılar* boyutu puanları ($t=0.28$; $p=0.78$) anlamlı bir şekilde farklılaşmazken, *Kariyer Gelişim Engelleri* boyutunda puanlar, anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($t=2.36$; $p=0.02$). Bu boyutta, milli olduğunu belirten sporcu-öğrencilerin puan ortalaması (2.66) milli olmayan sporcu-öğrencilerin puan ortalamasından (2.39) daha yüksektir.

Tablo 4. Bağımsız değişkenlere göre SÖKFE puanlarının dağılımı

Faktör	Kadın (n=97)		Erkek (n=188)		Bireysel Sporlar (n=141)		Takım Sporları (n=144)		Milli (n=64)		Milli Değil (n=221)	
	Ort.	S	Ort.	S	Ort.	S	Ort.	S	Ort.	S	Ort.	S
F1	3.8	0.59	3.94	0.67	3.88	0.66	3.91	0.62	3.97	0.62	3.87	0.65
F2	2.5	0.78	2.43	0.83	2.49	0.80	2.42	0.83	2.66	0.84	2.39	0.80
F3	3.3	0.78	3.43	0.86	3.40	0.89	3.44	0.78	3.42	0.84	3.42	0.84
F4	4.2	0.52	4.16	0.64	4.18	0.64	4.16	0.57	4.19	0.65	4.17	0.59

Kariyer farkındalığı faktör puanları ile yaş ve sporculuk yaşı değişkenleri için yapılan korelasyon analizi sonuçları; katılımcıların *Kariyer Gelişim Öz-yeterliği* boyutu puanları ile hem yaş ($r=0.13$; $p=0.04$) hem de sporculuk yaşı ($r=0.14$; $p=0.02$) arasında düşük düzeyde ve pozitif yönde anlamlı ilişkilerin olduğunu göstermektedir. Sonuçlar, diğer boyutlarda herhangi bir ilişkinin varlığına işaret etmemektedir (Tablo 5).

Tablo 5. Korelasyon analizi sonuçları

Faktör	Yaş		Sporculuk Yaşı	
	r	p	r	p
Kariyer Gelişim Öz-yeterliği	0.13*	0.04	0.14*	0.02
Kariyer Gelişim Engelleri	0.00	0.96	0.09	0.14
Sporcu Kimliği	-0.09	0.12	0.03	0.61
Sportif Kolaylaştırıcılar	-0.08	0.19	0.05	0.41

* $p<0.05$

TARTIŞMA VE SONUÇ

Sandstedt vd. (2004) tarafından geliştirilen SÖKFE'nin Türkçeye uyarlanarak psikometrik özelliklerinin incelenmesi ve bazı değişkenler ile sporcu-öğrenci kariyer farkındalığı arasındaki ilişkilerin belirlenmesi amacıyla yürütülen bu çalışmada ortaya çıkarılan bulgulara ait yorumlar aşağıda verilmiştir.

Araştırma kapsamında yapılan analizler sonucu veri yapısının (KMO= 0.81, Bartlett Küresellik Testi $p<0.05$) faktör analizi için uygun olduğu görülmüştür. Tavşancıl (2002) 1'e yaklaşan KMO değerinin mükemmel, değer 0.50'nin altındaysa da kabul edilemez (mükemmel 0.90, çok iyi 0.80, vasat 0.70-0.60 ve kötü 0.50) olduğunu belirtilirken, Çapri ve Kan (2006) Bartlett Küresellik Testi'nde elde edilen ki-kare değerinin anlamlı çıkmasının verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiğinin bir göstergesi olduğunu belirtmektedir.

SÖKFE'nin faktör yapısını doğrulamak amacıyla yapılan DFA'nde orijinal envanterin faktör yapısıyla Türkçe formunun faktör yapısı sonuçlarının örtüşmemesi sonucu Türkçe versiyonunun faktör yapısını ortaya çıkarmak amacıyla AFA yapılarak yeni bir yapıya ulaşılmıştır. Özdeğerleri 1'den büyük dört faktörün açıkladığı toplam varyans (%58.66), madde ortak varyansları (0.49-0.70) ve maddelerin yer aldıkları faktördeki yük değerleri (0.64-0.80) envanterin geçerli bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir. Önemli faktör sayısına karar vermede dikkate alınması gereken bir katsayı olan özdeğerin, 1 ve 1'den yüksek; faktörlerin açıkladığı toplam varyansın da özellikle sosyal bilim uygulamalarındaki tek faktörlü ölçekler için en az % 30, çok faktörlü ölçekler içinse daha fazla bir yüzde değerine sahip olması beklenmektedir. Madde seçimi için de maddelerin açıkladıkları ortak varyansın 0.50'nin üzerinde ve içinde buldukları faktördeki yük değerinin de 0.45 ya da daha yüksek bir değerde olması iyi bir kıstas olarak değerlendirilmektedir (Büyüköztürk, 2006). Orijinal envanter geliştirme çalışmasında Sandstedt vd. (2004), madde faktör yük değerlerinin 0.41 ile 0.77; Cox vd. (2009) de kadın ve erkek sporcu-öğrenciler için envanteri ayrı ayrı revize ettikleri çalışmada madde faktör yük değerlerinin 0.48 ile 0.73 arasında değiştiğini rapor etmişlerdir.

AFA ile ortaya çıkan faktör yapısını doğrulamak amacıyla yapılan DFA sonucu elde edilen madde faktör yükleri (0.52-0.84) ve uyum indeksi değerleri ($\chi^2/sd=1.69$, GFI=0.94, CFI=0.94, IFI=0.94, TLI=0.93, RMR=0.05, SRMR=0.05, RMSEA=0.05), envanterin 15 madde ve 4 faktörlü yapısının doğrulandığını göstermektedir. Maddelerin ait oldukları faktördeki yük değerleri, literatürde belirtilen kritik değer (0.45) üzerinde yük değerlerine sahiptir (Büyüköztürk, 2006). Uyum indekslerinden χ^2/df oranının 2'nin altında olması veriler ile model arasında mükemmel uyuma işaret ederken (Kline, 2016) RMR, SRMR ve RMSEA değerlerinin 0.05'e eşit ve küçük olması uyumun mükemmel olduğuna (Brown, 2006; Hu ve Bentler, 1999; Jöreskog ve Sörbom, 1993), GFI, CFI, IFI ve TLI değerlerinin de 0.90 ve üzerinde bir değer almasının iyi bir uyum gösterdiğine işaret ettiği belirtilmektedir (Hu ve Bentler, 1999; Schumacker ve Lomax, 1996).

Envanteri oluşturan faktörler arasındaki korelasyon değerleri incelendiğinde, *Kariyer Gelişim Öz-yeterliliği* faktörü ile *Kariyer Gelişim Engelleri* faktörü arasında negatif, *Sportif Kolaylaştırıcılar* faktörü arasında pozitif; *Kariyer Gelişim Engelleri* faktörü ile *Sportif Kolaylaştırıcılar* faktörü arasında negatif; *Sporcu Kimliği* faktörü ile *Sportif Kolaylaştırıcılar* faktörü arasında da pozitif bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar envanterin geçerliğine

kanıt sağlayıcı niteliktedir. Öte yandan orijinal envanter geliştirme çalışmasında Sandstedt vd. (2004), faktörler arası korelasyon değerlerinin, bu çalışmada elde edilen sonuçlara (0.22-0.36) benzer şekilde, 0.11 ile 0.43 arasında değiştiğini rapor etmişlerdir.

SÖKFE Türkçe formunun güvenilirliğinin test edilmesi için faktör bazında hesaplanan Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları, envanterin güvenilir bir ölçme aracı olduğuna işaret etmektedir. Genel olarak 0.70 ve üzerindeki güvenilirlik katsayısı değerlerine sahip bir ölçme aracı, güvenilir bir ölçme aracı olarak değerlendirilmektedir (Carter, 1997). Çalışmamızda elde ettiğimiz sonuçlara (0.69-0.76) paralel olarak orijinal envanter geliştirme çalışmasında hesaplanan iç tutarlık katsayıları da 0.70 ile 0.80 arasında değişmektedir (Sandstedt vd., 2004).

SÖKFE Türkçe versiyonunun geçerlik-güvenirlik çalışması kapsamında elde edilen sonuçlar, 30 madde ve 5 faktörden oluşan orijinal yapının doğrulanmadığını, buna karşılık 15 madde ve dört faktörden oluşan yeni yapının doğrulandığını göstermiştir. Orijinal envanterde yer alan *Kontrol Odağı* faktörü Türkçe versiyonda yer almamaktadır. Diğer dört faktör, uyarlanmış envanterde aynı isimle yer almakla birlikte 15 madde envanterden çıkarılmış; bunun sonucu olarak faktörlerde yer alan madde sayısı azalmıştır. SÖKFE'nin Türkçe formundaki yapının orijinal formdaki yapıyla birebir uyuşmamasının nedeninin kültürel farklılıktan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Sporcu-öğrencilerin kariyer farkındalıkları cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı farklar tespit edilememesine rağmen erkek sporcu-öğrencilerin *Kariyer Gelişim Öz-yeterliği* ve *Sporcu Kimliği*; kadın sporcu-öğrencilerin de *Kariyer Gelişim Engelleri* ve *Sportif Kolaylaştırıcılar* boyutlarındaki puan ortalamalarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kadın ve erkek sporcu-öğrenciler için ayrı ayrı revize edilmiş SÖKFE'nin kullanıldığı bir çalışmada sporcu-öğrenci deneyimleri ile algılanan kariyer farkındalığı arasında tahmin edilen şekilde bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin sporcunun cinsiyetine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (Cox vd., 2009); yine aynı envanterlerin kullanıldığı başka bir çalışmada ise *Sportif Kolaylaştırıcılar* boyutunda, kadın sporcu-öğrencilere ait puanların erkek sporcu-öğrencilere ait puanlardan daha yüksek olduğu bulunmuştur (Adams, 2018). Bu araştırma ve benzer bir envanterlerin kullanıldığı ilgili araştırmalarda cinsiyet açısından farklı sonuçlar elde edilmesi birebir aynı envanterlerin kullanılmamasından, yurt dışında yaşayan sporcu-öğrencilerin farklı spor ve eğitim deneyimlerine sahip olmasından kaynaklanabilir. Bu çalışmada uyarlanan envanter kullanıldıkça Türk kültürü için cinsiyet açısından daha verimli tartışma sonuçlarına ulaşılabileceği düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular, bireysel ve takım sporlarıyla ilgilenen sporcu-öğrencilerin kariyer farkındalıklarının hemen hemen aynı düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre sportif branşlarla ilgili genel kategorizasyon (bireysel ve takım sporları), belirleyici bir bağımsız değişken olarak değerlendirilmese de branş bazlı yapılacak araştırmalarda farklı sonuçlara ulaşılabileceği öngörülmektedir. Nitekim, branşların amatör veya profesyonel olma durumunun sporcu-öğrencilerin kariyer farkındalıklarını etkileyebilme potansiyeline sahip olabildiği bazı araştırmalarda ortaya konmuştur. Semiz'in (2018) yapmış olduğu bir çalışmada, amatör veya profesyonel olarak sporculuk hayatına devam eden sporcu-öğrencilerin, eğitim hayatı sürecinde karşılaştıkları bazı engellerin varlığına işaret edilmektedir.

Sporcu-öğrencilerin kariyer farkındalıkları millilik durumu değişkenine göre incelendiğinde, elde edilen bulgular, milli olan katılımcıların özellikle kariyer seçeneklerini araştırma noktasında zaman ve yorgunluk gibi nedenlerden ötürü daha fazla engelle karşılaştığını göstermektedir. Lavallee ve Wylleman (2000), yüksek performans gerektiren sportif branşlarda, atletik performansın en üst düzeyine çıkma ile eğitim arasında tercih yapmanın sporcularda yüksek bir baskı oluşturduğunu belirtmektedir. Öte yandan önceliği sportif kariyerden yana olan kişilerde (genelde elit düzeydeki sporcular) diğer kariyer seçeneklerini araştırma yönünde bir motivasyonsuzluk durumu söz konusu da olabilir. Lavallee'nin (2006) antrenörler üzerinde yapmış olduğu bir çalışmada ortaya çıkan sonuçlar bu görüşü destekler niteliktedir.

Araştırmada yaş ve sporculuk yaşına bağlı olarak kariyer farkındalığının önemli bir bileşeni olan *kariyer gelişim öz-yeterliği* boyutuna ait puanların da arttığı gözlemlenmiştir. Bu bulguya paralel olarak, Healy ve diğerlerinin (1987) üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu bir araştırmada da yaşça büyük öğrencilerin yaşça küçük olanlara göre kariyer gelişim becerilerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Spor bilimlerinde lisans eğitimi alan üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir başka araştırmada ise yaşça büyük öğrencilerin diğerlerine göre mesleki kariyer farkındalıklarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Yaşar, 2019). Artan deneyimle birlikte, sporcu-öğrencilerin kariyer seçenekleri hakkında bilgi seviyelerinin de artması, tatmin edici bir kariyer için yeteneklerine güvenmesi ve bu doğrultuda yapması gerekenleri bilmesinin, bu sonuçların ortaya çıkmasında etkili olmuş olabileceği söylenebilir.

Sonuç olarak bu araştırmada uyarlanan SÖKFE, Türk üniversiteli sporcu-öğrenciler üzerinde uygulanabilirliğine başlangıç desteği sağlamaktadır. Sporcu-öğrencilerin kariyer farkındalıklarını belirlemek amacıyla kullanılacak olan bu envanter, 4 faktör ve 15 maddeden oluşan yapıyla kısa ve kullanışlı bir ölçme aracıdır. Envanterde yer alan faktörler; “Kariyer Gelişim Öz-yeterliği” (madde 1, 2, 3, 4), “Kariyer Gelişim Engelleri” (madde 5, 6, 7, 8), “Sporcu Kimliği” (madde 9, 10, 11, 12) ve “Sportif Kolaylaştırıcılar” (madde 13, 14, 15) olarak isimlendirilmiştir. Bu ölçme aracı envanter olduğu için toplam bir puan elde edilmemektedir. Her faktör kendi içinde minimum ve maksimum puan değerlerine sahip olmakla birlikte faktör toplam puanları madde sayısı ile çarpılarak elde edilebilir. Envanterde ters puanlanan maddeler bulunmamakla birlikte “Kariyer Gelişim Engelleri” faktöründeki ifadeler kariyer farkındalığı açısından olumsuz olduğu için, bu faktörden alınacak yüksek puanlar, kariyer farkındalığının düşük olduğuna işaret etmektedir. Bir başka ifade ile bu faktörden alınan puan değerleri yükseldikçe sporcu-öğrencilerin daha fazla kariyer gelişim engeli yaşadığı tespit edilebilmektedir.

Araştırma sonuçlarının yorumlanması bakımından bazı sınırlıklar dikkat çekmektedir. Bunlardan bazıları; örneklemin sadece beş üniversitede öğrenim gören sporcu-öğrencilerden oluşması, branş düzeyinde karşılaştırma yapılamaması ve envanterin ilk defa kullanılmasıdır. Gelecekte bu ölçme aracını kullanmak isteyen araştırmacıların, öncelikle ilgili örneklem üzerinde envanterin psikometrik özelliklerini yeniden incelemeleri, sporcu-öğrenci kariyer farkındalığı ile ilişkili olabilecek farklı değişkenleri dahil etmeleri önerilmektedir. Kültürümüze uyarlanan SÖKFE ile sporcu-öğrencilerin kariyer farkındalıklarının ölçülebilecek olması, hedef belirleme ve hedefe yönlendirme noktasında uygulayıcılara ve araştırmacılara katkı sağlayacak; ayrıca ölçümler sonucu elde edilen bulgular ışığında, sporcu-

öğrenciler ilgili danışmanlara ve kariyer merkezlerine yönlendirilebileceklerdir. Geranosova ve Ronkainen'in (2015) yapmış oldukları "Slovak sporcuların gözünden çift kariyer" adlı bir araştırmada sporcu-öğrenciler, bu çift kariyer sürecinde aile, antrenör, akranlar ve eğitim kurumlarından destek alabildiklerini belirtmişlerdir. Bu bağlamda ülkemizde, özellikle elit düzeydeki sporcu-öğrencilerin kariyer süreçlerini doğru bir şekilde yönetebilmeleri noktasında yukarıda söz edilen destek güçlerini harekete geçirmeye yönelik çalışmalar da planlanabilir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırma tasarımı: EB, EÖ; Çeviri prosedürü: BG, EB, EÖ, SKK; Veri toplama ve/veya işleme: BG, EB, EÖ, SKK; Veri analizi: BG, EÖ; Kaynak taraması: EB, SKK; Makale yazımı: EB, SKK; Eleştirel inceleme; BG, EÖ

Etik Kurul İzni ile ilgili Bilgiler:

Kurul Adı: Pamukkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Tarih: 14.10. 2020

Sayı/Karar No: 68282350/2018/G09

KAYNAKLAR

- Adams, T. W. (2018). *The development of a career transition intervention programme for student athletes*. Unpublished Doctoral Dissertation, University of Johannesburg, Faculty of Humanities, Psychology Department, South Africa.
- Alfermann, D., & Stambulova, N. (2007). Career transitions and career termination. In G. Tenenbaum & R.C. Eklund (Eds.), *Handbook of sport psychology* (3rd ed., pp.712-736). Wiley.
- Algadheeb, N. A. (2015). Professional/Career orientation, awareness, and their relationship to locus of control. *Journal of College Teaching & Learning (TLC)*, 12(1), 13-38. <https://doi.org/10.19030/tlc.v12i1.9067>
- Baillie, P. H. F. (1993). Understanding retirement from sports: Therapeutic ideas for helping athletes in transition. *The Counseling Psychologist*, 21, 399-410. <https://doi.org/10.1177/0011000093213004>
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Prentice Hall.
- Birol, H. (2013). *Pozitif kariyer* (1. baskı). Akit Kitap.
- Blann, F. W. (1985). Intercollegiate athletic competition and students' educational and career plans. *Journal of College Student Personnel*, 26, 115-116.
- Bozyiğit, E., ve Gökbaraz, N. (2020). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinde kariyer stresinin belirleyicileri. *Journal of Computer and Education Research*, 8(15), 181-200. <https://doi.org/10.18009/jcer.679874>
- Brown, S. D., Lent, R. W., Telander, K., & Tramayne, S. (2011). Social cognitive career theory, conscientiousness, and work performance: A meta-analytic path analysis. *Journal of Vocational Behavior*, 79(1), 81-90. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2010.11.009>
- Brown, T. A. (2006). *Confirmatory factor analysis for applied research*. Guilford Publications.
- Büyüköztürk, Ş. (2006). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Yayıncılık.
- Cambridge Dictionary. (2022, Şubat 22). Career. İçinde Cambridge Dictionary. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/career>
- Carter, C. D. (1997). *Doing quantitative psychological research: from design to report*. Psychology Pres Ltd.
- Cox, R. H., Sadberry, S., McGuire, R. T., & McBride, A. (2009). Predicting student athlete career situation awareness from college experiences. *Journal of Clinical Sports Psychology*, 3, 156-181. <https://doi.org/10.1123/jcsp.3.2.156>
- Çapri, B., ve Kan, A. (2006). Öğretmen kişilerarası öz-yeterlik ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 48-61.
- Ertekin, A. B. (2020). Spor eğitimi alanında öğrenim gören öğrencilerin girişimcilik düzeyleri ile kariyer farkındalıkları arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(3), 14-27.
- Geranosova, K., & Ronkainen, N. (2015). The experience of dual career through Slovak athletes' eyes. *Physical Culture and Sport. Studies and Research*, 66(1), 53-64. <https://doi.org/10.1515/pcssr-2015-0005>
- Hambleton, R. K., & Patsula, L. (1999). Increasing the validity of adapted tests: Myths to be avoided and guidelines for improving test adaptation practices. *Journal of Applied Testing Technology*, 1(1), 1-30.
- Healy, C. C., Mitchell, J. M., & Mourton, D. L. (1987). Age and grade differences in career development among community college students. *The Review of Higher Education*, 10(3), 247-258. <https://doi.org/10.1353/rhe.1987.0021>
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>
- Jöreskog, K. G., & Sörbom, D. (1993). *Lisrel 8: Structural equation modeling with the SIMPLIS command language*. Scientific Software International.

Bozyiğit, E., Küçük-Kılıç, S., Öncü, E. Gürbüz, B. (2022). Sporcu öğrenci kariyer farkındalığı envanteri: Faktör yapısı ve demografik farklılıklar. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 237-251.

Karadağ, D., ve Aşçı, F. H. (2021). Sporcular için çift kariyer yetkinliği ölçeğinin Türkçe uyarlaması. *Türkiye Klinikleri Spor Bilimleri Dergisi*, 13(2), 284-291. <https://doi.org/10.5336/sportsci.2020-79861>

Karakaya, Y. E., Karataş, Ö., Özdenk, Ç., & Karataş, F. (2013). Üniversiteli sporcu öğrencilerin kariyer değer algıları. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1), 86-94.

Kline, R. B. (2016). *Yapısal eşitlik modellemesinin ilkeleri ve uygulaması*. 4. Baskıdan çeviri, Ed: Sedat Şen, Çev: İbrahim Yıldırım vd. Nobel Akademik Yayıncılık.

Lavalley, D. (2006). Career awareness, career planning, and career transition needs among sports coaches. *Journal of Career Development*, 33(1), 66-79. <https://doi.org/10.1177/0894845306289550>

Lavalley, D., & Wylleman, P. (Eds.). (2000). *Career transitions in sport: International perspectives*. Fitness Information Technology. UNKNO.

Lent, R. W., Brown, S. D., & Hackett, G. (1994). Toward a unifying social cognitive theory of career and academic interest, choice, and performance. *Journal of Vocational Behavior*, 45(1), 79-122.

Leung S. A. (2008). The big five career theories. In J. A. Athanassou & R. Van Esbroeck (Eds) *International handbook of career guidance*. Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-4020-6230-8_6

Morris, R., Cartigny, E., Ryba, T. V., Wylleman, P., Henriksen, K., Torregrossa, M., Lindahl, K., & Ceciç Erpič, S. (2021). A taxonomy of dual career development environments in European countries. *European Sport Management Quarterly*, 21(1), 134-151. <https://doi.org/10.1080/16184742.2020.1725778>

O'Neil, L., Amorose, A. J., & Pierce, S. (2021). Student-athletes' dual commitment to school and sport: Compatible or conflicting?. *Psychology of Sport and Exercise*, 52, 1-11. Article 101799 <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2020.101799>

Pala, A. (2016). Öğrencilerin kariyer değer algıları: Spor bilimleri Fakültesi örneği. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 1897-1905. <https://doi.org/10.14687/ijhs.v13i1.3707>

Petitpas, A., Danish, S., McKelvain, R., & Murphy, S. (1992). A career assistance program for elite athletes. *Journal of Counseling and Development*, 70(3), 383-386. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6676.1992.tb01620.x>

Remer, R., Tongate, R. A., & Watson, J. (1978). Athletes: Counseling for the overprivileged minority. *The Personnel and Guidance Journal*, 56, 622-629.

Salmela, J. H. (1994). Phases and transitions across sports career. In D. Hackfort (Ed.), *Psycho-social issues and interventions in elite sport* (pp. 11-28). Lang.

Sandstedt, S. D., Cox, R. H., Martens, M. P., Ward, D. G., Webber, S. N., & Ivey, S. (2004). Development of the student-athlete career situation inventory (SACSI). *Journal of Career Development*, 31(2), 79-93. <https://doi.org/10.1007/s10871-004-0566-5>

Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (1996). *A beginner's guide to structural equation modeling*. Erlbaum.

Semiz, K. (2018). Okul ve spor bir arada gider mi? Üniversite sporcu-öğrencilerinin ihtiyaç analizi. *Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 123-133. <https://doi.org/10.30655/besad.2018.10>

Sonnenfeld, J., & Kotter, J. P. (1982). The maturation of career theory. *Human Relations*, 35(1), 19-46. <https://doi.org/10.1177/001872678203500103>

Sowa, C. J., & Gressard, C. F. (1983). Athletic participation: Its relationship to student development. *Journal of College Student Personnel*, 24, 236-239.

Şahin, N. H., ve Yeniçeri, Z. (2015). Farkındalık üzerine üç araç: psikolojik farkındalık, bütüncü kendilik farkındalığı ve Toronto bilgece farkındalık ölçekleri. *Türk Psikoloji Dergisi*, 30(76), 48-64.

Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. (1. Baskı). Nobel Yayın Dağıtım.

Türk Dil Kurumu. (2022a, Şubat 22). Kariyer. İçinde Güncel Türkçe sözlük. <https://sozluk.gov.tr/>

Bozyiğit, E., Küçük-Kılıç, S., Öncü, E. Gürbüz, B. (2022). Sporcu öğrenci kariyer farkındalığı envanteri: Faktör yapısı ve demografik farklılıklar. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 237-251.

Türk Dil Kurumu. (2022b, Şubat 22). Kariyer. İçinde Bilim ve Sanat Terimleri sözlüğü. 2022, <https://sozluk.gov.tr/>

Werner, O., & Campbell, D. T. (1970). Translating, working through interpreters, and problems of decentering. In R. Narroll & R. Cohen (Eds.), *A handbook of method in cultural anthropology*. Columbia University Press.

Yaşar, O. M. (2019). *Spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinin kariyer farkındalıklarının incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.

Yıldız, K., & Dirik, D. (2016). An analysis of young adults' career adapt-abilities from the perspective of various socio-demographic variables. *Gymnasium Scientific Journal of Education, Sports, and Health*, 2(17), 191-206. <https://doi.org/10.29081/gsjesh.2016.17.2.14>

Bu eser **Creative Commons Atıf -Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı** ile lisanslanmıştır.